

**Національний університет «Чернігівський колегіум»  
імені Т.Г. Шевченка  
Навчально-науковий інститут історії та  
соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського**

ПОГОДЖЕНО  
Протокол №1  
Від 31 серпня 2021 року  
Завідувач кафедри  

---

проф. Чорний О.О.

**СИЛАБУС**  
навчального курсу

**ОНТОЛОГІЯ**

Спеціальність – 033 філософія  
Освітній ступінь – бакалавр  
Форма навчання – денна  
Форма підсумкового контролю – екзамен  
Викладач – докт. філос. н., проф. Чорний О.О.  
Телефон – 0935773855  
E-mail: o.chornyi75@gmail.com  
Години консультацій – понеділок 13.00 ауд. 210.

**2021-2022**

<b>Освітньо-кваліфікаційна програма</b>	
<b>Кількість кредитів</b>	6
<b>Рік навчання</b>	1
<b>Семестр</b>	2
<b>Компонент освітньої програми</b>	Обов'язковий компонент (ОК)
<b>Мова викладання</b>	Українська
<b>Формат курсу</b>	Денна
<b>Опис дисципліни</b>	
<b>Загальна кількість годин</b>	180
<b>Обсяг курсу</b>	Денна форма: 46 годин аудиторних (з них: 24 годин лекцій; 22 годин практичних занять), 134 години самостійної роботи.
<b>Мета курсу</b>	Метою викладання навчальної дисципліни є: ознайомити студентів бакалаврів з питаннями, які складають головний зміст філософської онтології, з предметом онтології, основними онтологічними категоріями та поняттями, сформувати цілісне уявлення про історичні етапи розвитку онтологічної думки, розглянути основні онтологічні концепції та теорії.
<b>Електронний ресурс</b>	Zoom. Google Classroom. DISCORD
<b>Формування програмних компетентностей</b>	<p><b>Загальні компетентності:</b></p> <p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК2. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p><b>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</b></p> <p>СК1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури.</p> <p>СК2. Здатність виокремлювати специфіку філософського знання та змістові відмінності філософії від інших форм мислення.</p> <p>СК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків.</p> <p>СК4. Усвідомлення особливостей і місця вітчизняної інтелектуально-філософської традиції у світовій.</p> <p>СК5. Здатність аналізувати сучасні філософські проблеми та вчення.</p> <p>СК7. Здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні</p>

	сміслові узагальнення, висновки. СК11.Здатність застосовувати в професійній діяльності знання про засади, розвиток і сучасний стан наукового та гуманітарного знання.
<b>Програмні результати навчання</b>	<p>ПР1. Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури.</p> <p>ПР2. Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію.</p> <p>ПР3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії.</p> <p>ПР6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії.</p> <p>ПР8. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання.</p> <p>ПР16. Вміти застосовувати загальногуманітарні та філософські знання в різних сферах життєдіяльності.</p>

#### **Програма та структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма	усього				
		у тому числі				
	л	с	лаб.	нд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
<b>Змістовий модуль 1.</b>						
Тема 1. Онтологія: предмет, поняття, категорії.	15	2	2			11
Тема 2. Онтологічні теорії у філософії Стародавнього Сходу.	15	2	2			11
Тема 3. Онтологічні уявлення філософів досократівського періоду.	15	2	2			11
Тема 4. Онтологічні проблеми класичної античної філософії.	15	2	2			11
Тема 5. Онтологія елліністичного періоду.	15	2	2			11
Тема 6. Онтологічні проблеми елліністичної філософії Риму.	13	2				11
Разом за змістовим модулем 1	88	12	10			66
<b>Змістовий модуль 2.</b>						
Тема 7. Онтологічні проблеми середньовічної філософії.	15	2	2			11
Тема 8. Онтологія Відродження.	15	2	2			11
Тема 9. Онтологія Нового часу.	15	2	2			11

Тема 10. Онтологічні ідеї французького Просвітництва.	15	2	2			11
Тема 11. Онтологічні погляди представників Німецької класичної філософії.	16	2	2			12
Тема 12. Проблеми буття у неklasичній сучасній філософії.	16	2	2			12
Разом за змістовим модулем 2	92	12	12			68
Разом	180	24	22			134

**Літературні джерела**

**Основна література:**

1. Антология мировой философии: в 4 т. — Т.3. — М., 1971 / Разделы: “Кант”, “Гегель”, “Фейербах”/.
2. Антология феноменологической философии в России. - М., 2000.
3. Аристотель. Метафизика (Кн.. 4, 6, 7, 8)//Аристотель. Сочинения: в 4-х т. — М., 1976. — Т.1.
4. Асмус. Античная философия. – М.,1985.
5. Базалук О.А. Мироздание: живая и разумная материя (историко-философский и естественнонаучный анализ в свете новой космологической концепции) :Монография / О. А. Базалук. – Днепропетровск : Пороги, 2005. – 412с.
6. Бекон Ф. Новый Органон. – М.
7. Бичко І. В. На шляху подолання філософського дуалізму // Філософська думка. 1982. — №5.
8. Богомолов А.С. Античная философия. – М.,1985.
9. Быховский Б.Э. Джордж Беркли. — М., 1970.
- 10.Віктораш В. Чи варто боятися Часу?: [Час як деструктивна сила; Час як поле нашої діяльності] / В. Віктораш // Наук. світ. – 2002. – №3. – С. 26.
- 11.Гайденко П.Л. Время и вечность: парадоксы континуума // Вопросы философии. — 2000. — №6.
- 12.Гегель Г.В. Энциклопедия философских наук. — Т.1. — Наука логики. — С.123-144.
- 13.Гижа А.В. Преемственность античного мышления и христианского / А. В. Гижа // Наука.Релігія.Суспільство. – 2006. – №2. – С.90-98.
- 14.Горфункель А.Х. Философия Возрождения. – М., 1980.
- 15.Губин В.. Проблемы бытия в современной европейской философии. — М.,1998.
- 16.Гулыга А.В. Немецкая классическая философия. — М., 1996.
- 17.Гуревич А.Я. Средневековый мир. М., 1990.
- 18.Гусев В. І. Історія західноєвропейської XV-XVIII ст.. — К., 1994.
- 19.Декарт Р. Метафизические размышления // Там само. – С.319-408.
- 20.Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов.—М.,1986.—С.61-68, 98-197, 220-239, 333-337, 340-342.
- 21.Долгов К.М. От Киркегора до Камю. — М., 1991.
- 22.Заиченко Г.А. Джон Локк. — М., 1973.
- 23.Злотина М. Диалектика. / М. Злотина. – К. : Ин-т философии., 2004. – 344с.
- 24.Ільїна Г. Персональна ідентичність в стратегіях мислення нового часу / Г. Ільїна // Філософські обрії. – 2007. – №18. – С. 94-105.
- 25.Каган М.С. Метаморфозы бытия и небытия // Вопросы философии. - 2001. - №6.

26. Кант И. Прологомона ко всякой будущей метафизике... // Антология мировой философии в 4-х тт. — Т.1. — Ч.3. — К., 1992. — С. 3-28.
27. Козловський П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія. Хрестоматія. — К., 1996.
28. Кондзьолка В.В. Нариси історії стародавньої філософії. — Львів, 1993.
29. Лазарев В.В., Рац И.А. Гегель и философские дискуссии его времени. — М., 1991.
30. Лосев А.Ф. История античной философии. — М., 1989.
31. Мотрошилова Н.В. Рождение и развитие философских идей. Раздел 4. — М., 1991.
32. Мотрошилова Н.В. Социально-исторические корни классической философии. — М., 1990.
33. Нарский И.С. Готфрид Лейбниц. — М., 1972.
34. Нарский И.С. Давид Юм. — М., 1973.
35. Платон. Государство. // Платон. Сочинения: В 3 т.—М., 1971.— Т.3.—Ч.1.—С.311-325.
36. Проблема сознания в современной западной философии. — М., 1989.
37. Пролеев С.В. История античной философии. — К., 2001.
38. Противоречия в современном мире: в поисках новой формы диалектики. — К, 1992
39. Равинский Р.Е. Синергетика и процессы развития сложных систем // Вопросы философии. — 2006. — №3.
40. Разин В.М. Время в горизонте современной феноменологии // Вопросы философии. — 2006. — №7.
41. Селиванов А.И. К вопросу о понятии “ничто” // Вопросы философии. - 2002. — №7.
42. Сиров В. “Картина світу” в сучасній науці і філософії // Людина і світ. — 2004. — №9.
43. Современная западная философия: Словарь. — М., 1991.
44. Современная философия: словарь и хрестоматия. — Ростов-на-Дону, 1995.
45. Современный экзистенциализм. — М., 1966.
46. Соколов В. В. Европейская философия XVI-XVII веков (разд. II). — М., 1984. Стрельцова Г.Я. Блез Паскаль. — М., 1979.
47. Соколов В.В. Европейская философия XVI-XVII веков (разд. II). — М., 1984.
48. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVII веков. — М., 1984.
49. Солодухо Н.М. Бытие и небытие как предельные основания мира // Вопросы философии. — 2001. — №1.
50. Спиноза Б. Этика. Избранные произведения: в 2-х т. - М., 1964. - Т.2. - С.359-400.
51. Стрельцова Г.Я. Блез Паскаль. — М., 1979.
52. Субботин А.Л. Френсис Бекон. — М., 1974.
53. Сумерки богов. — М., 1990.
54. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. Хрестоматія: Навчальний посібник. — К., 1996.
55. Татаркевич Вл. Історія філософії. — Т.1. — Львів, 1997.
56. Татаркевич Вл. Історія філософії. Т.2. — Львів, 1999.
57. Трубецкой С.Н. Курс истории древней философии. — М., 1997.
58. Фейербах Л. Основные положения философии будущего //

	<p>Фейербах Л. Избр. Философ. Произв. В 2-х тт. — Т.1. — М., 1955. — С.16-48.</p> <p>59. Філософія стародавнього світу: Читанка з історії філософії у 6 кн. /За ред. Г.І.Волинки. — К.,1992. — Кн.1.</p> <p>60. Фрейд З. Психоданаліз. Релігія. Культура. — М., 1992.</p> <p>61. Целлер Э. Очерк истории древней философии. — М.,1996.</p> <p>62. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней философии. — М.,1986.</p> <p>63. Чанышев А.Н. Трактат о небытии // Вопросы философии. — 1990. — №10.</p> <p>64. Шинкарук В.И. Теория познания, логика и диалектика Канта. — К., 1964. Босенко В.А. Всеобщая теория развития. — К., 2001.</p> <p><b>Інформаційні ресурси в Інтернеті:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <a href="http://www.nbuv.gov.ua">www.nbuv.gov.ua</a></li> <li>2. Освітній дискурс: збірник наукових праць <a href="http://www.journal-discourse.com/uk/">http://www.journal-discourse.com/uk/</a></li> <li>3. <a href="http://ru.wikipedia.org">http://ru.wikipedia.org</a></li> <li>4. <a href="http://cyberleninka.ru/article/c/filosofiya">http://cyberleninka.ru/article/c/filosofiya</a></li> <li>5. <a href="http://filosof.historic.ru/">http://filosof.historic.ru/</a></li> </ol>
<p><b>Політика дисципліни та оцінювання</b></p>	<p><b>Студент має право:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад предмету, змісту першоджерел;</li> <li>- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;</li> <li>- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;</li> <li>- отримати індивідуальні консультації у викладача.</li> </ul> <p><b>Студент зобов'язаний:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;</li> <li>- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;</li> <li>- виконати індивідуальне завдання</li> <li>- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.</li> <li>- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.</li> </ul> <p><b>Політика щодо дедлайнів та перескладання.</b> Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж <b>двох тижнів</b> після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).</p>

	<p><b>Політика щодо академічної доброчесності.</b> Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<a href="https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view">https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view</a>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.</p> <p><b>Політика щодо викладання.</b> Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.</p>																												
<p><b>Навчальні методи та техніки, які будуть використуватися під час викладання курсу</b></p>	<p>Словесний (пояснення, розповідь, лекція, дискусія); наочний (ілюстрації, демонстрації); робота з книгою (читання, конспектування, вивчення, реферування, цитування, виклад, складання плану); відео-методи (перегляд); практичний. Робота в бібліотеці та з науковими інтернет-джерелами. Підготовка презентацій, індивідуальних навчально-дослідних завдань. Аналіз відео-метаріалів. Робота в системі Zoom та. DISCORD</p>																												
<p><b>Оцінювання</b></p>	<p style="text-align: center;"><b>Шкала оцінювання</b></p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th rowspan="2" style="width: 15%;">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2" style="width: 10%;">Оцінка за шкалою ECTS</th> <th colspan="2" style="width: 75%;">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th style="width: 40%;">для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики</th> <th style="width: 25%;">для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">90 – 100</td> <td style="text-align: center;">A</td> <td style="text-align: center;">відмінно</td> <td rowspan="5" style="text-align: center; vertical-align: middle;">зараховано</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">83 – 89</td> <td style="text-align: center;">B</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">добре</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">75 – 82</td> <td style="text-align: center;">C</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">68 – 74</td> <td style="text-align: center;">D</td> <td rowspan="2" style="text-align: center;">задовільно</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">60 – 67</td> <td style="text-align: center;">E</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">35 – 59</td> <td style="text-align: center;">F<sub>x</sub></td> <td style="text-align: center;">незадовільно з можливістю повторного складання</td> <td style="text-align: center;">не зараховано з можливістю повторного складання</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">0 – 34</td> <td style="text-align: center;">F</td> <td style="text-align: center;">незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> <td style="text-align: center;">не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	83 – 89	B	добре	75 – 82	C	68 – 74	D	задовільно	60 – 67	E	35 – 59	F <sub>x</sub>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
83 – 89	B	добре																											
75 – 82	C																												
68 – 74	D	задовільно																											
60 – 67	E																												
35 – 59	F <sub>x</sub>	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання																										
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни																										